

ПРАВОВИЙ ПОРЯДОК КОНКУРЕНЦІЇ В КРАЇНАХ ЄС

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно з розкладом за посиланням
<http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра ГОСПОДАРСЬКОГО ТА ТРАНСПОРТНОГО ПРАВА

Лекції та практичні заняття проводить
к.ю.н, доцент [Подоян Юлія Олександрівна](#)

Контактна
інформація

електронна пошта yulia29p@gmail.com
телефон: +380674226784

Адреса, номер
кабінету

м. Київ, вул. Володимира Івасюка б.2, ауд.412

Час консультацій

Згідно з [графіком консультацій](#)

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна "Правовий порядок конкуренції в країнах ЄС" є вибірковою компонентою циклу професійної та практичної підготовки для студентів 4-го курсу спеціальності D Право (галузь знань D Бізнес, адміністрування та право) освітнього рівня "бакалавр". Вона спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про правові засади регулювання конкуренції в Європейському Союзі, з урахуванням статусу України як країни-кандидата на членство в ЄС. У межах курсу вивчаються механізми захисту конкуренції, антиконкурентні практики, контроль за концентраціями суб'єктів господарювання, регулювання державної допомоги, а також екстериторіальність норм ЄС та їх вплив на правові системи третіх країн, включаючи Україну. Особлива увага приділяється судовій практиці ЄС, тенденціям розвитку конкурентного права, імплементації норм ЄС у національне законодавство та моделям нормотворчості в сфері конкуренції.

У результаті вивчення дисципліни студенти **опановують загальні та фахові компетентності**, зокрема: здатність аналізувати та застосовувати норми конкурентного права ЄС, міжнародного та національного антимонопольного законодавства; уміння працювати з нормативно-правовими актами ЄС, судовими рішеннями та офіційними джерелами; навички правового обґрунтування рішень у сфері конкуренції; здатність оцінювати правові наслідки антиконкурентних дій та забезпечувати захист конкуренції в умовах європейської інтеграції.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність правових норм і механізмів, що регулюють конкуренцію в країнах ЄС, зокрема антимонопольне регулювання, захист від недобросовісної конкуренції, контроль за концентраціями суб'єктів господарювання та державною допомогою, а також їх екстериторіальний вплив на правові системи третіх країн, включаючи Україну, у процесі інтеграції, нормотворчості та правозастосовної практики.

Міждисциплінарні зв'язки: базується на вивченні таких дисциплін – «Господарське право», «Економічна теорія», «Фінансове право», «Адміністративне право», «Цивільне право», «Корпоративне право», «Антимонопольне-конкурентне право».

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Поняття та основні принципи права конкуренції ЄС

Роль і мета антимонопольної політики та права конкуренції у процесі інтеграції Євросоюзу. Роль Суду ЄС у розвитку уніфікованих норм конкурентного права Євросоюзу. Основні характерні риси права конкуренції Євросоюзу. Основні принципи конкурентного права Євросоюзу. Компетенція Європейського Союзу у сфері конкурентної політики. Застосування конкурентного права Євросоюзу національними судами та національними антимонопольними установами. Співпраця між Європейською Комісією, національними судами та національними антимонопольними установами.

Тема 2. Розвиток права Європейського союзу в сфері регулювання конкуренції на внутрішньому ринку

Еволюція становлення та розвитку правового регулювання конкуренції в Європейському Союзі. Генеза галузі права конкуренції Європейського Союзу. Основні теоретико-практичні концепції права конкуренції ЄС.

Тема 3. Джерела права конкуренції Європейського Союзу

Джерела правового регулювання права конкуренції Євросоюзу. Загальна характеристика первинного конкурентного права Євросоюзу. Вторинне конкурентне право Євросоюзу. Роль Суду ЄС у розвитку уніфікованих норм конкурентного права Євросоюзу. Джерела права конкуренції, що застосовують до приватної підприємницької діяльності. Галузеві норми. Процедури застосування правил конкуренції: установлення факту порушення, процесуальні повноваження Комісії ЄС.

Тема 4. Угоди в конкурентному праві

Загальні положення про антиконкурентні угоди. Вертикальні угоди: поняття, загальна характеристика, типологія, винятки із заборон. Горизонтальні угоди: поняття, загальна характеристика, типологія та винятки із заборон. Поняття антиконкурентної угоди між підприємствами. Рішення асоціацій підприємств. Узгоджена практика. Доведення наявності антиконкурентної угоди.

Тема 5. Відповідальність за порушення правил конкуренції ЄС.

Співвідношення між правом ЄС і національними законодавствами держав-членів щодо конкуренції. Роль національних судів і національних антимонопольних установ у реалізації конкурентної політики Європейського Союзу. Санкції за порушення заборони. Методику калькуляції штрафних санкцій, відповідно до права ЄС. Механізм перегляду накладених Комісією ЄС штрафних санкцій за порушення правил конкуренції ЄС.

МОДУЛЬ 2. СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 6. Зловживання домінуючим становищем у праві Європейського Союзу

Поняття "домінуюче становище", його характерні особливості. Індивідуальний, колективний аспекти домінування на ринку. Критерії визначення зловживання домінуючим становищем. фактори домінування на ринку з погляду судової практики. Значення та порядок проведення оцінювання частки ринку. Джерела правового регулювання зловживання домінуючим становищем. Типи зловживань домінуючим становищем: горизонтальний, вертикальний. Категорії зловживань домінуючим становищем: антиконкурентне та експлуататорське зловживання.

Тема 7. Контроль за концентраціями в Європейському Союзі

Економічна концентрація. Концепція економічної концентрації Європейської Комісії. Поняття економічної концентрації, злиття підприємств. Дефініція економічної концентрації, що запропонована Європейською Комісією. Джерела правового регулювання контролю над концентрацією. Підприємства, залучені до процесу концентрації. Визначення ринку у випадку концентрації. Критерії для обов'язкової реєстрації концентрації.

Тема 8. Міжнародно-правове регулювання правил конкуренції.

Правове регулювання конкуренції у рамках Світової Організації Торгівлі: демпінг і субсидії. Міжнародна мережа з питань конкуренції. Механізми координації політики конкуренції у рамках ЮНКТАД. Установлення стандартів правового регулювання конкуренції в ЮНКТАД: основні положення модельного закону ЮНКТАД про конкуренцію. Діяльність Організації Економічної Співпраці та Розвитку. Рекомендації ОЕСР у сфері захисту добросовісної конкуренції. Регіональні торговельні угоди та положення про конкуренцію. Звіти ОЕСР щодо конкуренції в Україні.

Тема 9. Екстериторіальне застосування правил конкуренції ЄС.

Порівняння застосування доктрини ефектів у США та екстериторіальність у праві ЄС. Екстериторіальне застосування конкуренційного права Євросоюзу: доктрина ефекту. Судові справи екстериторіального застосування норм конкуренції (аналіз справи Microsoft, Intel). Територіальне застосування конкуренційного права Євросоюзу. Екстериторіальне застосування конкуренційного права: підхід США та Євросоюзу.

Тема 10. Відповідність конкурентного законодавства України конкуренційному законодавству ЄС. Шляхи реформування та розвитку.

Загальна характеристика законодавства України про захист економічної конкуренції. Економічна конкуренція та недобросовісна конкуренція в українському національному законодавстві. Монопольне становище суб'єкта господарювання на ринку та зловживання ним. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання. Законодавство України про захист від недобросовісної конкуренції. Співпраця України з Євросоюзом у сфері конкуренції. Новели українського законодавства у результаті імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Методи контролю: оцінювання навчальних досягнень здобувачів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним та підсумковим контролюми.

Поточні форми контролю: індивідуальне усне опитування, індивідуальне письмове опитування (тестування), презентація результатів виконаних завдань та досліджень, результатів роботи в малих групах; презентація результатів самостійної роботи; дискусії; розгляд ситуативних завдань; індивідуальні консультації, модульний контроль, перевірка виконання індивідуальних

завдань. У кінці семестру підраховується загальна кількість балів за результатами поточного контролю.

Підсумкова форма контролю знань - у формі заліку.

Джерела для вивчення дисципліни:

1. Ресурси [бібліотеки НТУ](#).
2. Віртуальне середовище навчання (Google classroom).

Оцінювання

Загальне оцінювання знань, умінь і навичок студентів складається з суми балів за результатами поточного контролю за семестр та підсумкового контролю у формі заліку. Максимальна сума балів - 100. Мінімальна - 60.

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10			
Для денної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 18; - поточні види робіт (підготовка презентації, доповіді, реферату, кейсу, опрацювання задач, тестування тощо) – 42.										Не перед- бачено навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; - поточні види робіт (підготовка презентації, доповіді, реферату, кейсу, опрацювання задач, тестування тощо) – 20.										20		

Критерії оцінювання: Детальний опис критеріїв оцінювання досягнутих результатів навчання здобувачів вищої освіти наведені в Додатку А [Положення про організацію освітнього процесу в Національному транспортному університеті](#).

Політика несвочасного проходження контрольних заходів.

Поточний та підсумковий контролю проводяться згідно з графіком освітнього процесу та встановленими Науково-методичною радою НТУ графіками. У випадку неявки здобувача вищої освіти на підсумковий контроль з поважних причин можливе індивідуальне проведення контролю в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

Повторне складання екзамену у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором

Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

При поданні індивідуального завдання пізніше встановленого терміну без поважної причини оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасного подання індивідуального завдання.

Політика перескладання. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів підсумкового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Повторне проходження підсумкового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до підсумкового контролю. За рішенням директора Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення підсумкового контролю).

Академічна доброчесність. Головні принципи академічної доброчесності наведені у [Положенні про систему академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Національному транспортному університеті](#)

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй вчинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови від вчинення дій зі спростування підозри, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи портативних пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати дії з унеможливлення їх використання.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід до початку семестру звернутися до директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук та обговорити питання організації навчання.

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню, слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат Навчально-

наукового інституту управління, технологій та правових наук.

Скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на електронну адресу general@ntu.edu.ua або скористатися скринькою довіри, яка розміщена при вході в університет.

Електронна скринька для звернень до психологічної служби: philosophy@ntu.edu.ua.

Рекомендована література:

1. Антимонопольно-конкурентне право : навч. посіб. / Т. І. Швидка. – Харків : Право, 2021. – 184 с.
2. Європейське право: право Європейського Союзу : підруч. : у 3 кн. / за заг. ред. В.І. Муравйова. – К. : Ін Юре, 2015.
3. Гальчинський В.С. [Політична нооекономіка](#). Журнал «Економічна теорія». - № 3. – С. 43-55. - Національна академія наук України, 2015.
4. Державне антимонопольне регулювання: підручник / В.Д.Лагутін, Ю.І. Боровік, О.В.Вертелева та ін.: за ред.. В.Д.Лагутіна. – К.: Київ. Нац.. торг. Екон. У-т, 2015 – 480 с.
5. Основи права конкуренції Європейського Союзу та "європеїзація" конкуренційного права України : навч. посіб. / К. В. Смирнова – К. : ВПЦ "Київський університет", 2021. – 223 с.
6. Проскурня О.М. Світова та конкурентна політика країн Європейського союзу : конспект лекцій. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Харків : НТУ «ХПІ», 2020. 41 с.
7. Смирнова К.В. Правове регулювання конкуренції в Європейському Союзі: теорія і практика : моногр. – 2-ге вид., доп. – Одеса : Фенікс, 2017. – 490 с.
8. Стахеева Г. О. Контроль за концентраціями між суб'єктами господарювання в системі антимонопольного права Європейського Союзу : моногр. / Г. О. Стахеева. – Одеса : Фенікс, 2014. – 224 с.
9. Швидка Т. І. Економічна конкуренція: сучасний стан законодавчого забезпечення та перспективи його модернізації : монографія / Т. І. Швидка – Харків : Право, 2020. – 376 с.
10. Смирнова К. В. Сучасні тенденції правового регулювання конкуренції // Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 121 (у двох частинах). – Част. І. – С. 157–166.
11. Смирнова К.В. "Клаузула про конкуренцію" в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Вісн. Львів. ун-ту. Міжнародні відносини. 2015. Вип. 36. С. 35-40.
12. Швидка Т. Історія формування антимонопольної політики та законодавства в Європейському Союзі. Право і суспільство. 2019. № 1. С. 176–181.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний веб-сайт законодавства Європейського Союзу / режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
2. Офіційний веб-сайт антимонопольного комітету України. /режим доступу: <http://www.amc.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Верховної ради України /Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

4. Офіційний веб-сайт Ліга Закон /Режим доступу: <http://uz.ligazakon.ua/>
5. Інституті економіки та прогнозування НАН України /Режим доступу: <http://ief.org.ua/>
6. Сайт інформаційного порталу fixugen.ua//Календар угод злиттів та поглинань // Режим доступу: <http://www.fixygen.ua>
7. Сайт інформаційного порталу lb.ua//Огляд угод злиттів та поглинань // Режим доступу: <http://www.ukr.lb.ua>
8. Звіти Антимонопольного комітету України /Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=110270&schema=main>
9. Журнал [«Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України»](#) Виходить щомісяця.